

begrip

moslims

christenen

No. 72 nov/dec 1984
abt. per jaar f 16,-
Losse nrs. f 4,- incl.p.
Giro 4300211 t.n.v.
Cura Migratorum-Begrip

TURKSE OPVATTINGEN
O V E R
HET CHRISTENDOM

"Begrip"
Luybenstraat 17
5211 BR DEN BOSCH
Tel.: 073 - 145159

Op de internationale congressen van Cordoba (1974), Cairo (1974) en Tripolis (1976) hebben christenen en moslims gezamenlijk de noodzaak onderstreept om geschiedenis- en godsdienstboeken te herzien op eventuele foutieve voorstellingen van christendom en islam.

In Nederland wordt van verschillende zijden, o.a. door het blad BEGRIP, gewerkt aan een betere, objectievere informatie over de islam, dikwijls samen met moslims. Dit blad, begonnen in 1974, is nu een uitgave van het rooms-katholiek vreemdelingenpastoraat met redactieleden uit de Gereformeerde Kerken en de Ned.Hervormde Kerk. Of-schoon er nog veel vooroordelen blijven voortbestaan over de islam, zowel onder kerkelijken als niet-kerkelijken, gaan publikaties nu nauwkeuriger om met deze godsdienst dan enige jaren geleden.

Hoe staat het met de geschreven informatie over het christendom waarover moslims kunnen beschikken? Is hier sprake van enige vooruitgang?

X. Jacob heeft Turkse schoolboeken en officiële godsdienstboeken onderzocht, zoals zal blijken uit dit nummer. Welk beeld van het christendom komt hieruit naar voren? Voor christenen een totaal verminkt en nauwelijks herkenbaar geloof. Waarom wil de moslim de evangelies niet raadplegen? Waarom zou er slechts één evangelie kunnen bestaan? Zoals de christen de islam ziet door de bril van het christendom, zo ook ziet de moslim het christendom door de sterk gekleurde glazen van zijn eigen godsdienst. Wordt het niet tijd voor beiden dat we elkaar gaan zien en accepteren zoals we zijn?

P. Reesink

Wat weet een Turkse moslim van het christendom? En als een Turk in zijn land inlichtingen zoekt over het christendom, waar kan hij dan terecht? Als hij het een of andere Turkse boek in de hand neemt, wat wordt hem dan geleerd? Om het antwoord hierop te krijgen is er een onderzoek gedaan in allerlei Turkse boeken. Het komt soms voor, dat een Turk deze publikaties leest; hij is er dan van overtuigd, dat hij het christendom kent. Ingeval het tot een gesprek over de godsdienst komt tussen zo'n moslim en een christen, is het goed als de christen weet, wat voor informatie de moslimse gesprekspartner over het christendom heeft, en welke juiste of verkeerde ideeën hij er op nahoudt over deze godsdienst. Heel dikwijls nl. heeft hetzelfde woord een totaal verschillende betekenis voor de moslimse en voor de christelijke gesprekspartner; dit kan gemakkelijk tot misverstanden leiden.

We hebben in dit artikel niet ieder boek apart behandeld, dan zouden we in herhalingen vervallen zijn. We hebben de materie naar onderwerp gerangschikt. Bij ieder onderwerp hebben we getrouw de opinies samengevat, met toevoeging van enkele citaten en verwijzingen, die bedoeld zijn als illustraties. Deze laatste zou men tot in het oneindige kunnen vermenigvuldigen. We hebben ons beperkt tot enkele voorbeelden.

I De Bronnen

Als men het christendom wil leren kennen, is de eerste vraag die men zich stelt, tot wie men zich moet richten om inlichtingen te krijgen; welke basis-documentatie bevat de hoofdzaken van de officiële leer van het christendom? Welnu, de moslim haalt deze documentatie niet uit de dogmatische handboeken, ook niet uit concilieteksten, zelfs niet uit de evangelies, maar uit de koran en de tradities. Sommige schrijvers zeggen dit zeer duidelijk, anderen doen, zonder het uitdrukkelijk te vermelden, in feite hetzelfde. Het is de gewoonste gang van zaken er zo over te denken.

Zo zegt bijv. een auteur, aan het begin van zijn boek, dat het christendom wil weerleggen: "Wij, moslims, erkennen twee geloofwaardige en betrouwbare bronnen: de ene is de koran, de andere de tradities... Geen andere bron is geldig voor ons" (1). Iets verder: "Wij geloven dat Jezus Christus heeft bestaan omdat de waarachtige geïnspireerde bron (wel te verstaan de koran) het ons zegt" (2). Iemand anders zegt meerdere malen dat Jezus Christus zijn ware persoonlijkheid binnen de islam heeft gevonden (3).

Het gaat niet alleen om Jezus Christus die ons in de koran wordt geopenbaard, maar om heel het christendom. Het ware christendom is niet te zoeken in het Nieuwe

Testament, maar in de koran; dat verklaart ondubbelzinnig een auteur van een handboek voor de geschiedenis van de godsdienst (4). Deze man houdt vervolgens (5) een lange uiteenzetting over het christendom volgens de koran.

Ook al zeggen alle auteurs het niet zo duidelijk, toch handelen ze overeenkomstig dit beginsel: om de christelijke godsdienst te kennen beroepen ze zich op de koran. Uiterst zelden verwijzen ze naar het evangelie, en hebben eerder voorkeur voor de verklaringen van een journalist, een pamfletschrijver of een bekende politieke figuur (6). De reden hiervan is dat de huidige evangelies (volgens hen) niet de evangelies van Jezus Christus zijn, maar latere uitvindingen. Daar komt nog een andere reden bij: zelfs als de huidige evangelies het authentieke evangelie van Jezus Christus zouden zijn, zouden ze door de openbaring van de koran teniet zijn gedaan. Deze is veel later gekomen en is dus noodzakelijkerwijs superieur, op dezelfde wijze als de opeenvolgende uitgaven van eenzelfde boek steeds verbeterd worden (7). De gegevens van het evangelie worden door de koran gecorrigeerd (8). Het is trouwens een van de functies van de koran "toe te zien op de waarheid". Hij moet dus ook het evangelie controleren, corrigeren en rechtzetten (9). Het historische christendom, zoals wij het nu kennen d.w.z. gebouwd op de ons bekende vier evangelies, is dus niet het authentieke christendom zoals Jezus Christus dat heeft geopenbaard (zie verder IV).

II Het Evangelie

De algemene stelling, die de islam traditiegewijs aanvaardt, is dat het evangelie, zoals het door Jezus Christus is geopenbaard, verloren is geraakt of vervalst is. Terwijl de klassieke auteurs uit de eerste eeuwen slechts spreken van "vervalsing", gaan de moderne Turkse schrijvers een stap verder. De evangelies die de christenen nu lezen, zouden òf een vervalsing zijn òf helemaal verzonnen zijn. In de loop der tijd zouden ze veranderd zijn en zelfs nu nog zou de kerk bezig zijn om ze te veranderen.

Alle auteurs zijn het er over eens dat de vier evangelies bijna niets of niets gemeen hebben met het evangelie van Jezus Christus. Het blijft echter niet bij een constatering, ze doen hun best om uit te leggen waarom het zo is, waarom de huidige evangelies niet het authentieke evangelie van Jezus Christus zijn, waarom het er vier zijn en waar ze vandaan komen. Er zijn meerdere manieren om te bewijzen waarom de huidige evangelies niet de evangelies zijn van Jezus Christus.

Jezus Christus heeft deze evangelies niet gedictieerd. Zij zijn hem ook niet gegeven in de vorm van een openbaring. Jezus Christus heeft een enkel evangelie geopenbaard

(10). Welnu de huidige evangeliën zijn talrijk, ze verschillen van elkaar; ja, spreken elkaar zelfs tegen, wat duidelijk bewijst dat het bedrog is van latere datum (11). "De Heilige Geest kan geen tegenstrijdige dingen inspireren" (12). De huidige evangeliën bevatten zelfs uitspraken in strijd met de moraal (13). Een ander argument voor de vervalsing van de evangeliën ligt in de taal. Ze zijn nl. in het Grieks geschreven, terwijl toch de originele tekst Hebreeuws had moeten zijn. De christenen geven als reden hiervoor dat Grieks de meest verspreide taal was ten tijde van Jezus Christus. Men kan echter niet veronderstellen dat 50 jaar Romeinse bezetting voldoende is geweest om de Joden het Hebreeuws te doen verliezen om het Grieks over te nemen. Men ziet trouwens later in Europa dat ze meer dan 10 eeuwen trouw zijn gebleven aan hun taal (14). Als dus de tekst van de huidige evangeliën Grieks is, - behalve dat van Marcus, dat in het Arabisch is opgesteld (15) - en niet Aramees of Hebreeuws, dan komt dat omdat ze geschreven zijn na de opsplitsing van het Romeinse rijk in een Westers rijk met Rome en een Oosters rijk met Byzantium (16). Toen vielen nl. de oosterse gebieden onder de heerschappij van Byzantium, waar Grieks werd gesproken. En als de evangeliën vroeger waren geschreven, dan zou dat in het Latijns zijn gebeurd (17).

Zelfs christelijke geleerden geven vandaag toe dat het evangelie verandering heeft ondergaan. bijv. De Encyclopedie évangélique, vol IV, p.4980 en de Encyclopaedia Britannica, vol. VIII, p.643 (18). Ook is er sprake, in deze evangeliën, van gebeurtenissen die hebben plaats gevonden na Jezus Christus, wat bewijst dat ze na zijn dood zijn geschreven of veranderd (19). Jezus Christus zelf heeft niet de tijd gehad om zijn woorden te verzamelen en te laten opschrijven. Deze zijn later door zijn leerlingen vergaard (20).

Men verwijt verder nog de vier evangeliën dat ze "niet veel juridische beslissingen bevatten" (21).

De vier evangeliën van Matteüs, Marcus, Lucas en Johannes zijn ontstaan na de dood van Jezus Christus. Daarom waren er meer dan vier. In de eerste eeuwen was er niet één enkel evangelie dat door de hele christelijke wereld werd aanvaard. Nee, ieder volk had zijn eigen evangelie (22). Deze talrijke evangeliën gingen volgens sommigen terug op het echte evangelie van Jezus Christus, veranderd en vervalst door christelijke priesters (23), of "boze mensen" (24). Iedereen voegde naar hartelust verzen toe of liet er weg. Andere schrijvers menen dat de evangeliën gewoonweg door meerdere schrijvers zijn uitgevonden (26). Een auteur, die in zijn citaat verwijst naar L. Couchoud, weet te vertellen dat de gemeenschappelijke bron van Matteüs, Marcus en Lucas - allen geschreven tussen 41 en 64 - Marcion zou zijn, die weer op zijn beurt onder invloed zou hebben gestaan van St. Paulus. De evangeliën zijn volgens deze schrijvers dus geschreven naar de leer die Paulus heeft uitgevonden.

Maar zelfs als de christenen van toen of anderen de evangeliën niet hadden willen vervalsen, dan nog zijn deze geschriften ongeloofwaardig, omdat ze geschreven zijn tijdens de vervolgingen. De christenen moesten zich verbergen en zij hebben het evangelie alleen kunnen schrijven door zich te baseren op niet te achterhalen geruchten (28). Tijdens deze vervolgingen verzamelden de Romeinen de christelijke gewijde boeken en verbrandden ze, zodoende bleven de christenen achter zonder echte documenten om hun geloof te bewijzen. Dit verklaart waarom zoveel fouten in het christendom zijn binnengeslopen (29). Bovendien hechtten de christenen in deze tijd zelf geen enkele waarde aan deze geschriften. Ze accepteerden het gezag ervan niet (30).

In die tijd waren er veel meer dan vier evangeliën. Schrijvers verschillen nogal eens van mening over wat betreft het juiste aantal. Enkele volstaan met te zeggen dat er "een groot aantal" waren (31) of "heel wat" (32) of dat het er "ontelbare" waren (33) of "in grote hoeveelheden" (34). Anderen voeren meer exacte cijfers aan: Er waren er "zeven" (35) "zestig" (36) "meer dan zestig" (37) "vier en zestig" (38) "tweehonderd" (39) "honderden" (40) "zeshonderd" (41) "duizend" (42).

Wat ook het precieze aantal van deze evangeliën is, ze waren zo talrijk en zo tegenstrijdig in de vierde eeuw, dat de christenen niet langer wisten in welke evangeliën ze moesten geloven (43). Om een eind aan deze verwarring te maken, was het noodzakelijk orde op zaken te stellen. Volgens sommigen moest de kerk vier evangeliën kiezen. Bovendien verplichtte ze zich in deze vier te geloven (44). Het waren "de leiders van de kerk" die uit de "ontelbare evangeliën" hebben gekozen en er vier van overgenomen hebben. Daarom zijn er nu vier evangeliën en niet één, toch spreken deze vier elkaar tegen (45).

Anderen beweren dat het initiatief is genomen door Keizer Constantijn (46). Hij was het die het Concilie van Nicea bijeen riep voor dit doel.

Maar allen zijn het er mee eens dat op het Concilie van Nicea in 325 de huidige vier evangeliën werden gekozen uit al de andere en dat de Romeinse keizer Constantijn hierin de belangrijkste rol speelde; hij legde zelfs zijn eigen besluit op aan de bisschoppen. In Nicea wijkt de leer van Jezus Christus voor die van de keizer (47) en Constantijn neemt de plaats in van de Heilige Geest (48).

Er waren "duizend" deelnemers op het Concilie van Nicea (49) of "meer dan duizend" (50) of zelfs, met meer precisie "2040" bisschoppen (51). Volgens andere bronnen waren er "2043" bisschoppen (52) of "2048" (53). Ondanks dit grote aantal was het de stem van slechts 318 bisschoppen welke geldig beschouwd werd, de anderen werd het zwijgen opgelegd en ze werden verdreven van het Concilie (54). Dus als men alleen kijkt naar het aantal stemmen, is het besluit van het Concilie van nul en generlei waarde, omdat alleen de stemmen van een kleine minderheid werden erkend (55). Deze

318 bisschoppen waren allen bang of ze zochten hun eigen voordeel, ze vreesden het zwaard van Keizer Constantijn en werden gedwongen zijn ideeën te aanvaarden (56).

Er zijn twee criteria gebruikt op het Concilie, om te kiezen tussen de verschillende voorgedragen evangelies en om die vier over te houden die nu officieel zijn geworden. Zo werden de teksten die gunstig uitgelegd konden worden voor de goddelijkheid van Jezus Christus en de leer van de drie-éénheid, behouden. De andere teksten die over de eenheid van God gingen werden afgewezen (57). Geen enkele van de afgewezen teksten heeft ons bereikt (58), ze werden verbrand (59). Anderen denken dat op Nicea de bisschoppen één enkel evangelie hebben aanvaard en dat de andere later zijn toegevoegd, in 360 en 397 (60).

Maar de vier evangelies, aanvaard in Nicea, vertegenwoordigen ook niet de echte teksten van Matteüs, Marcus, Lucas en Johannes, laat staan het echte evangelie van Jezus Christus. Ten eerste schreef Matteüs vele leugens (61). Vervolgens werden deze teksten nog eens gewijzigd tijdens het Concilie en andere vervalsingen werden later toegevoegd (62), iedereen haalde maar weg of voegde iets toe naar gelang hem dat wel of niet beviel (63). Om het scherper te zeggen: de christenen hebben die passages verwijderd die de komst van Mohammed aankondigden (64). Zelfs nog in 1881 zijn wijzigingen aangebracht in de evangelies, hetgeen het beste bewijs is dat het evangelie vervalst is in het verleden en nog steeds wordt vervalst tot op de dag van vandaag (65). Daardoor kon niemand weten door wie, waar, wanneer of in welke taal deze in werkelijkheid zijn geschreven (66). De Paus zelf heeft bovendien verklaard dat de evangelies niet geïnspireerd waren (67).

Jezus Christus zelf wist dat zijn boodschap later vervalst zou worden. Hij waarschuwde zelfs zijn apostelen hier verschillende keren voor, bijvoorbeeld toen hij hun vertelde op te passen voor het desem van de Farizeeën en de Saduceeën. Maar de apostelen begrepen zijn waarschuwingen niet (68).

Het lijkt zinloos om door te gaan met het noemen van deze sterke uitspraken m.b.t. het vervalsen van het evangelie. Praktisch komt het hier op neer, dat geen enkele van de huidige evangelies echt is en dat dit wordt erkend door alle schrijvers. Moslims geloven wel in Jezus Christus en in zijn evangelie, zoals Hij dat heeft verkondigd, dit is echter verloren gegaan. De evangelies die christenen vandaag lezen zijn waardeloos. Zelfs historisch gezien kan men er geen levensbeschrijving van Jezus Christus uithalen (69). Dus wat christenen zeggen en schrijven over Jezus Christus is alleeneen legende zonder relatie met de werkelijkheid (70). Hoe dan ook, het evangelie is alleen een nieuwe uitleg van het Oude Testament, maar voegt verder niets nieuws toe, daarom wordt het Het Nieuwe Testament genoemd (71). Het historisch christendom heeft daarom niets gemeen met het echte christendom zoals Jezus het verkondigd heeft. Het historisch christendom kent drie bronnen: Het geloof van de

van de apostelen, de geloofsbelijdenis van Nicea en het credo van Athanasius.

III Jezus Christus

Het is al gezegd dat het criterium gebruikt te Nicea bij het kiezen uit de evangelies - die evangelies die als echt moesten worden beschouwd - de leer was over de drie-éénheid en die over de godheid van Jezus Christus. Het zijn deze twee punten die het meest regelmatig voorkomen in de geschriften over het christendom. Dat was te voorzien want het zijn de hoofdpunten van het christendom, die tevens haaks staan op de basisleer van de islam, de eenheid van God.

Alle schrijvers accepteren het bestaan van Jezus Christus. Dit is niet verrassend, want de koran noemt hem verschillende keren. Maar enkele auteurs citeren "christelijke" schrijvers die zover gaan dat ze het bestaan van Jezus Christus ontkennen (73). Een ander legt de nadruk op het feit dat de Romeinse geschiedschrijvers niemand kennen met de naam Jezus Christus (74).

Het grootste verwijt van deze schrijvers tegen de christenen is dat ze de persoonlijkheid van Jezus Christus vervalst hebben. Terwijl de koran verklaart dat hij een profeet is, hebben de christenen er een god van gemaakt, en zeggen ze dat hij aan het kruis is gestorven enz.

Het is de uitdrukking "zoon van God" die de moslims het meest shockeert; gewoonlijk beweren ze dat deze uitdrukking niets te maken heeft met het echte evangelie zoals bekend gemaakt en verkondigd door Jezus Christus. Deze uitdrukking werd geaccepteerd op het Concilie van Nicea, ófwel omdat de vier evangelies waren aanvaard die deze uitdrukkingen gebruiken ófwel omdat deze werd geïntroduceerd door het Concilie zelf. De schuldige, verantwoordelijk voor de oorsprong van deze leer, is Paulus. Hij is het die het geloof verzon dat Jezus Christus God was (75).

Maar welke uitdrukking men ook aanvaardt, deze is niet goed. Sommige verwerpen deze uitdrukking gewoonweg als een "latere wijziging", een verzinsel van Paulus. De verzen van Paulus (1 Timoteüs 3:16), die een van de christelijke bewijsstukken van de menswording zijn, zijn waardeloos (76). Anderen, die de uitdrukking niet afwijzen, proberen de waarde ervan te relativiseren door de volgende uitleg te geven:

- Het is een overdrachtelijke uitdrukking, ook al bekend in het Oude Testament, ook de joodse schrijver Philo zegt al dat "wie goed doet, een zoon van God is" (77). Het is daarom niet nodig deze uitdrukking letterlijk te nemen.
- Ook in de heidense oudheid zijn enkele belangrijke figuren verheven tot de rang van God: met name enkele farao's en Romeinse keizers (87).
- Jezus Christus werd tot god gemaakt onder de invloed van de hellenistische filosofie van Alexandrië die ook de grondslag vormt voor de leer over de drie-éénheid (79).

- Het leven en de persoonlijkheid van Jezus Christus zijn snel tot een legende geworden. De uitspraak "Heer" ("Rab") die hij gebruikte voor God werd vertaald in de zin van "vader" en zo kwam het dus dat men dacht dat Jezus Christus "Zoon van God" was (80).
- Het was een soort van "sublimatie" in grote mate te wijten aan het feit dat de apostelen nogal naïef en ongecultiveerd waren. Dit vergemakkelijkt het overwicht van Jezus Christus op hen. Om te bewijzen dat hij goddelijke eigenschappen had beweerde hij dat hij zelf buitengewone krachten had die later werden beschreven als wonderen (81).
- Omdat Jezus Christus is geboren zonder een menselijke vader hebben de christenen hem later tot god verklaard.

Alleen één auteur zegt, zonder toevoeging van enige weerlegging of persoonlijk commentaar, dat christenen geloven dat Jezus Christus de zoon van god is, terwijl hij toch geboren is uit Maria (83). In ieder geval, is het zeker dat de leer van de godheid van Jezus Christus vals is. Het was een misleiding die later werd toegelaten, óf door de kerk, geïntimideerd door keizer Constantijn te Nicea, óf door de christenen, óf door de apostelen, óf door Pualus, óf zelfs door Jezus Christus zelf.

Wat betreft het leven van Christus, spreekt men dikwijls over de maagdelijke geboorte, omdat die te vinden is in de koran (84). Sommigen echter leggen de maagdelijke geboorte uit op basis van de godsdienstgeschiedenis: Het is een regel dat de stichters van godsdiensten geboren worden van maagdelijke moeders. Bij het schrijven van de evangeliën, hebben de apostelen zich aangesloten bij deze algemene regel (85).

Het is duidelijk dat de evangeliën waardeloos zijn betreffende de rest van Jezus' leven, zelfs van puur historisch gezichtspunt uit gezien. Daarom is niets bekend over de rest van het leven van Christus. Alles wat men erover vertelt, is slechts een "historische legende" (86). Een van de resultaten van een uitvoerig theologisch onderzoek van de 19e eeuw is dat men erin geslaagd is de historische Jezus te scheiden van de kerkelijke Christus (87). De historische Jezus is daarom onbelangrijk. Wie probeert het leven van Christus te beschrijven, eindigt bij eindeloze herhalingen: "Het blijkt dat....., er wordt gezegd dat....., volgens sommigen.....", enz. (88). Of er is gezegd dat alleen 2 jaar van het leven van Jezus Christus bekend zijn en zelfs van deze alleen de wonderen, maar niets is bekend over zijn karakter of persoonlijkheid (89). Het is bekend dat hij speciaal begaan was met de armen. Zijn invloed heeft de autoriteiten doen nadenken en deze besloten hem uit de weg te ruimen. Daarom werd hij veroordeeld en gekruisigd (90). Een auteur noemt nog de volgende details: De joden wachtten op een verlosser die hen zou bevrijden van de Romeinse afgodendienaars; op dertigjarige leeftijd werd Jezus Christus gedoopt door Johannes de Doper: de Heilige Geest daalde over hem in de vorm van een duif, terwijl een stem

verklaarde "Dit is mijn geliefde zoon"; na 40 dagen in de woestijn kondigde hij aan dat het koninkrijk van God nabij was, en genas zieken; in plaats van het religieus formalisme van de joden, leerde hij innerlijke reinheid, nederigheid en wederzijdse steun. De joodse autoriteiten klaagden hem aan bij Pilatus. Hij werd gearresteerd. Voor het Sanhedrin verklaarde hij dat hij de Messias was, en hij werd ter dood veroordeeld en gekruisigd, maar verrees op de derde dag. Hij verscheen aan zijn leerlingen en steeg ten hemel op (91). Anderen schrijven andere details over het leven van Christus. Tijdens zijn openbaar leven was hij vaak in de gevangenis (92). Hij was getrouwd en had vijf vrouwen (93). Trouwens, alle Christenen zijn Christus' verloofden en zullen op zekere dag met hem trouwen. Allen tesamen of één voor één? Maar de helft van hen zal ongetwijfeld terugkeren naar de duivel. Waar is dan de superioriteit van het christendom (94)?

Zulke details worden hoogst zelden gevonden. Gewoonlijk worden lijden en verrijzenis besproken en onvoorwaardelijk afgewezen. De passie, de kroning met doorns, de kruisiging enz., zijn allemaal verzonnen om moed te geven aan de eerste christenen tijdens de vervolgingen door hun een lijdende Christus te tonen als voorbeeld (95). De kroning met doorns, de dood van Jezus Christus, de speer die zijn hart doorboort aan het kruis, en "vele andere vergeten verhalen" zijn afgeleid van het Mithracisme (96). De verrijzenis was een droom van Maria Magdalena (97). Als Jezus Christus werkelijk was gestorven om drie dagen later te verrijzen, dan zou het heelal drie dagen zonder God zijn gebleven (98).

Over de verlossing zelf wordt meestal niet gesproken of vaag en afwijzend. Om de zonden te vergeven die de mensheid had begaan, heeft God een menselijke vorm aangenomen en zichzelf op het kruis gestraft (99). Vanwege de zonde van Adam werd de hele mensheid zondig en men kan alleen worden gered van deze zonde door het offer van een onschuldige. Deze onschuldige is de zoon van God, die een menselijke vorm aannam en naar de aarde kwam, Jezus zelf. "Dat een vader zijn zoon opoffert vanwege een zonde en dat hij hem doodt, welke wet accepteert dat? Dat is iets verbazingwekkends" (100). Bovendien, als Jezus Christus de redder was, kon hij alleen diegenen redden die na hem leefden. Wat is er dan met de anderen gebeurd (101)?

De grondreden voor de categorische afwijzing van de menswording wordt duidelijk gezegd door een moslim theoloog die in Europa woont. Dat God mens zou worden, dat hij zou eten, drinken, lijden door toedoen van degenen die hij zelf heeft geschapen, ja zelfs dat hij zou worden gedood, dit alles zou te vernederend zijn voor God. Hoe dicht een mens ook bij God komt, zoals b.v. de Soefies, er zal altijd een diepe kloof tussen God en hem blijven (102). Andere auteurs zeggen het niet zo duidelijk, maar het is ongetwijfeld een van de meest grondige redenen waarom moslims zich verzetten tegen het christendom. Het christendom heeft een heel ander Godsbeeld, het is een

beeld van een niet majestueuze God, die niet domineert en zichzelf niet opdringt om te laten zien wie hij is, maar liever zichzelf voorstelt als een "verborgen God", zoals Jesaja zegt, een "nederige God" volgens Augustinus. Voor andere gaat het om persoonlijke of politieke redenen die leiden tot een agressieve oppositie.

Voor de moslims is Jezus Christus niets meer dan een profeet, en wel een profeet die gezonden is naar de joden alleen (103). Een auteur vroeg zich af: "Was Jezus Christus een christen"? Hij antwoordde: "Jezus Christus was, net als alle profeten, een moslim"! (104).

Als Jezus Christus besproken wordt, komt ook Maria ter sprake, echter zeer weinig. De moslims hebben een grote verering voor Maria maar christenen overdrijven deze verering en sommigen maken zelfs een godin van haar (105). Moslims accepteren de maagdelijke geboorte van Christus, maar (sommige) orthodoxe christenen accepteren het niet dat Maria in verwachting was zonder een relatie te hebben met een man (106).

IV De drie-éénheid

Samen met de persoon van Jezus Christus, is de christelijke leer van de drie-éénheid een van de punten waarop moslims regelmatig terugkomen. Heel dikwijls worden deze 2 punten niet gescheiden. De reden ervan is, dat deze 2 punten heel nauw met elkaar samenhangen en dat de leer van de drie-éénheid, zoals die meestal wordt voorgesteld, regelrecht ingaat tegen de leer van de goddelijke éénheid. Inderdaad wordt de drie-éénheid gewoonlijk gepresenteerd als drie-godendom of als veel-godendom, of ook wel als een absurditeit, die drie en één wil laten samenvallen.

Een godsdiensthistoricus merkt op dat "de meeste christenen" in de drie-éénheid geloven" (107). Vaak onder invloed van de koran (5:116), wordt de drie-éénheid voorgesteld bestaande uit God, Jezus Christus en Maria (108). Of, "In het christendom bestaat de drie-éénheid. Dat betekent dat ze in drie goden geloven. Deze zijn God de vader (God), God de Zoon (Jezus Christus) en de Geest (Gabriel). Dit laat zien dat de christenen overgegaan zijn van het monotheïsme op de verkeerde leer van drie goden, die de drie-éénheid vormen" (109). Of, elders: "In de christelijke religie zijn drie goden: God de vader, God de Zoon, en de Heilige Geest (de moeder godin). Dit wordt de drie-éénheid genoemd... Aan deze verwarde en onbegrijpelijke begrippen voegde men toe dat Jezus Christus de Zoon van God is, dus wordt God gelijk gesteld aan een mens" (110). Volgens het volksgeloof, wordt de drie-éénheid gevormd door Jezus, Maria en Joseph (111), dus komen we uit bij een drie-godendom, zoals is bevestigd door verscheidene auteurs. Het is "het geloof in een drie-voudige God" (112) of: "Volgens deze opvatting was God dwars tegen de reden in tegelijk drie en één"(113). Of: "De Vader, de Zoon en de Heilige Geest zijn drie personen, verenigd in een enkele persoon" (114).

Een andere auteur legt uit dat de christelijke God noch één noch drie is, maar samengesteld is uit een tweevoudig dualisme: Aan de ene kant de Vader en de Heilige Geest, aan de andere kant de Zoon en zijn geliefde. Want de Zoon van god is mens geworden, heeft zich verloofd en is getrouwd. Daarbij komt nog dat ze haar "de moeder van God" noemen (115).

Naast deze beschrijvingen, die eerder karikaturen zijn, zijn sommige auteurs objectiever. Zij zeggen duidelijk dat de drie-éénheid de Vader is, de Zoon en de Heilige Geest, en sommigen beweren zelfs dat het christendom een monotheïstische religie is (116) of zij leggen uit dat de drie-éénheid geen polytheïsme is maar één enkele God die drie eigenschappen heeft (117). Maar anderen, zelfs diegenen die de leer niet misvormen, beweren dat zo'n leer ingaat tegen de goddelijke eenheid (118). De drie-éénheid wordt afgewezen door de Islam omdat deze leer principieel tegen de goddelijke eenheid schijnt in te gaan. De woordenschat gebruikt door de meerderheid van de auteurs om te praten over de drie-éénheid bevat al in zich een drie-godendom. Ze spreken van een "drie-voudige God" (119). Zelfs de uitdrukking "God de Vader" wordt afgewezen omdat hij niet strookt met de eenheid van God ondanks het feit dat bepaalde moslims deze uitdrukking gebruiken (120). Praten over God de Vader of de Zoon van God is een voorbeeld van veelgodendom (121). Degenen, die de christenen niet meteen van driegodendom of polytheïsme beschuldigen, blijven beweren dat een leer zoals die van de drie-éénheid tegen de reden ingaat; dat het absurd is (122).

Aangezien de leer van de drie-éénheid én tegen de rede ingaat én tegen de goddelijke eenheid is, kan deze niet geopenbaard zijn door Jezus Christus en kan het niet een deel zijn van het eerste oorspronkelijke evangelie. Noch Jezus Christus noch de apostelen hebben ooit gesproken van de drie-éénheid (123). Het is zelfs onmogelijk dat Jezus Christus erover gesproken zou hebben (124). Het is duidelijk dat zo'n geloof geen enkele betrekking heeft met het oorspronkelijke Christendom, gezonden naar Jezus Christus (125). Bovendien, zijn de meest belangrijke verzen waarop deze leer van de drie-éénheid stoelt (1 Johannes 5:7-8) onecht (126). Alle schrijvers zijn het er over eens dat de drie-éénheid niet in het eerste evangelie stond. Zelfs diegenen die het niet zo uitdrukkelijk zeggen, aanvaarden het door te zeggen dat de leer ergens anders vandaan kwam en pas later in het christendom werd binnen gelaten. Door wie en wanneer is deze geïntroduceerd? Waar komt deze vandaan?

Volgens sommige schrijvers, is deze leer pas heel laat, in de zesde en zevende eeuw, overgenomen door het christendom (127). De meeste auteurs plaatsen deze vermenging op een veel eerdere datum. Het is onder toezicht van Paulus, of Johannes, of van deze twee samen dat deze leer binnen is kunnen dringen in het christendom. Het evangelie van Johannes is geschreven door een leerling van de school van Alexandrië voor filosofie en het was om tegemoet te komen aan de wensen van enkele geestelijken dat hij

dit evangelie schreef om de theorie betreffende de leer v.d. drie-éénheid te versterken. Zo is deze leer in het christendom binnengekomen (128). De meerderheid echter denkt dat Paulus de hoofdschuldige is (129).

De oorsprong van dit geloof is te zoeken in Babylon, Egypte, India, Rome of elders. Toen Paulus in Alexandrië studeerde, leerde hij deze leer die eigen was aan het Mithracime: Serapis is de vader, Horus de zoon of Jezus Christus en Isis is Maria (130). Ofwel het was onder de invloed van de Griekse filosofie, met name van Plotinus of Philo dat deze leer in het Christendom kwam (131). Trouwens het geloof aan een driegodendom bestond reeds bij andere volken en in andere godsdiensten (132) zoals bv. bij de Hindoes, de Egyptenaren, in het oude Klein Azië en bij de Teutonen in Iran (133) en ook in China (134). Ofwel omdat tijdens de vervolgingen het oorspronkelijke evangelie verloren is gegaan, heeft het polytheïsme het christendom kunnen infiltreren en is het godsbegrip vervalst (135). Toen Paulus deze leer introduceerde, deed hij dat noch terloops noch omdat het een leer was die hem aanstond. Het was vooral om het "christendom te laten ontploffen" (136).

Tot slot, te Nicea werd deze leer officieel overgenomen door de bisschoppen van het concilie, maar alleen omdat keizer Constantijn het wenste. De meerderheid der bisschoppen stond er vijandig tegenover, maar zij werden buitengestoten en tot zwijgen gedoemd (137). Alleen diegenen die er gunstig tegenover stonden mochten stemmen. Menselijke eerezucht, het zoeken naar eerbetuigingen en gunsten van de keizer en het verlangen om belangrijke posities te bekleden hebben tot de leer van de drie-éénheid geleid (138). Om het eenvoudiger te zeggen: Omdat Arius, de verdediger van de goddelijke eenheid, oud was, en niet luid genoeg zijn stem kon laten horen te Nicea, hebben zijn tegenstanders het van hem gewonnen en hebben ze de leer van de drie-éénheid laten aannemen (139).

De drie voorafgaande onderwerpen, de evangeliën, Jezus Christus en de drie-éénheid zijn genoemd door alle schrijvers die spreken over het christendom, zelfs door diegenen die er nauwelijks aandacht aan besteden. Enkele andere spreken ook over andere onderwerpen: Sacramenten, erfzonde, de kerk, de paus, het priesterschap, de rol van de vrouw, enz., maar in het algemeen wordt er slechts weinig van gezegd behalve door de polemisten.

V De sacramenten

A Het doopsel en de erfzonde

Naar aanleiding van het doopsel is er dikwijls sprake van de erfzonde. Omdat Adam en Eva hebben gezondigd door van de verboden vrucht te eten, wordt iedere mens als zondig geboren en moet hij gedoopt worden om zich te kunnen redden (141). Iemand anders geeft de volgende aanduiding: volgens het christendom had Adam koren gegeten tegen God's wil in, zijn zonden is op alle mensen overgegaan (142). Maar deze leer

maakt geen deel uit van het oorspronkelijke christendom, het is een "bijgeloof", door Paulus binnen gehaald (143). Het Oude Testament noch het Nieuwe Testament verhaalt wie Adam en Eva aangezet zou hebben om de eerste zonde te begaan (144). Deze leer lijkt nergens op en gaat in tegen de rechtvaardigheid (145). Hij is ook belachelijk, want volgens deze leer zoude de mensen, als er geen erfzonden was geweest, niets van kleding afweten en zouden ze naakt rondlopen. Alle christenen zijn verplicht dit te geloven op straffe van geloofsafval (146).

Het doopsel is dus noodzakelijk vanwege de erfzonde: door het doopsel wordt de mens gereinigd van de zonde (147); of door het doopsel ontvangt men de Heilige Geest door middel van het heilig water (148). Iemand echter geeft de volgende definitie: "het doopsel wil zeggen dat christenen hun pas geboren kinderen in de kerk zegenen in vaten wijn, door hen als heilig beschouwd (149). De oorsprong van het doopsel gaat waarschijnlijk terug op het Mithracisme (150).

B De eucharistie

De eucharistie is de herinnering aan de laatste maaltijd van Jezus Christus met zijn leerlingen (151). Dit laatste maal wordt meestal zo weergegeven; Jezus doopt brood in wijn; dit herinneringsmaal wordt nu nog door de christenen gevierd. Ze denken dat diegene die van dit brood eet, dat in de wijn is gedoopt, een geestelijke band aangaat met Jezus Christus (152). Andere denken dat de eucharistie onbekend was in het echte evangelie, maar dat deze later door Paulus en Johannes (153) is geïntroduceerd. Zijn oorsprong vindt men in de culturen van Osiris of Dionysius-Bacchus (154). De communiedienst is een van die afgoderij-praktijken, die in het christendom voorkomen. Zoiets kan men niet aan Jezus Christus toeschrijven (155). Het feit bovendien dat de communie oorspronkelijk werd toegediend onder de gedaanten van brood en wijn en daarna onder de gedaante van brood alleen, bewijst duidelijk dat de katholieke dogma's niet van God komen, maar een louter menselijk product zijn (156).

C Het sacrament van de verzoening (Biecht)

De meeste auteurs kennen dit sacrament niet. Eén schrijver noemt het met de andere sacramenten, echter zonder enige uitleg (157); een andere zegt dat zoiets onmogelijk is, omdat alleen God zonden kan vergeven; trouwens Jezus Christus heeft er niets over gezegd en de eerste christenen kenden het ook niet (158). Paulus heeft dit sacrament ingevoerd. Het bestond in het oude Egypte, Griekenland en Perzië. Het christendom heeft het daar gehaald (159). De priesters trekken er profijt van door geld te verzamelen (160). De bedoeling van Paulus bij het invoeren van deze rite was om de christenen verwijderd te houden van het ware berouw (161).

Aflaten geven betekent alle zonden in het verleden en in de toekomst voor geld kwijtschelden en hiervan getuigschriften verkopen (162). Zo verkopen de priesters

de hemel tegen geld (163).

VI Het huidige christendom

Wat heden bekend staat als christendom, is zeker niet de godsdienst gesticht door Jezus Christus, het is een vervalste godsdienst (164) die weinig of niets te maken heeft met de leer van Jezus Christus (165). Vele vormen van bijgeloof zijn aan het oorspronkelijke evangelie toegevoegd, zodat het christendom een latere uitvinding is (166); het is niet meer de godsdienst Jezus Christus maar de godsdienst van Paulus (167). Toch worden veel van de dingen die de leidende figuren van het christendom nu onderwijzen of in praktijk brengen, evenzeer door Paulus als door Christus veroordeeld (168). Veel zaken, zoals bijv. het geloof in de dood van Jezus Christus, zijn ontleend aan de oude godsdiensten van Egypte, Griekenland, aan Mithras en (aan) andere geloven (169). Met als gevolg dat het huidige christendom "een systeem is van geloven en riten, voortgekomen uit polytheïstische en spiritualistische opvattingen uit Griekenland, Egypte, Indië, Rome en uit de kronkelige logica van de clerus" (170). Het is een mengsel van afgodische praktijken (171).

A. Het pausdom en het priesterschap

Men kan islamitische oelema niet vergelijken met christelijke priesters, zoals dikwijls gebeurt; dit is een grove vergissing, want een christen heeft al vanaf zijn geboorte een priester nodig om gedoopt te worden; hij heeft hem ook nodig voor de vergeving van zijn zonden. Als men trouwt, moet er weer een priester bij zijn; zonder een priester kan een christen niet bidden; aan zijn doodsbed verwacht de christen opnieuw een priester. De islam kent niets van dit alles (172).

Trouwens, de eerste christenen kenden geen priesters. Dit ambt is pas later ontstaan uit hebzucht (173): pas aan het einde van de 2e eeuw verschijnt de clerus voor het eerst (174).

Het pausdom werd geschapen in 445 in Rome (175). De paus is de opvolger van Paulus (176); hij noemt zichzelf de plaatsvervanger van de Zoon van God - Vicarius Fili Dei. Als men de Romeinse letters (met cijferwaarden) van deze uitdrukking bij elkaar optelt, dan komt er het getal 666 uit - wat het getal is van het Beest uit het boek der Openbaring (Apokalyps) (177). In godsdienstige zaken heeft de paus altijd het laatste woord (178); elk woord van de paus is door de Heilige Geest geïnspireerd; alle christenen van de hele wereld moeten erin geloven; zelfs als hij dingen zegt die in strijd zijn met de wetenschap of de moraal, moet men dit aanvaarden, ook al gaat het om iets dat tegen de natuur van de mens ingaat (179). Dat komt omdat voor christenen de paus belangrijker is dan het evangelie (180). De paus beschikt over absolute macht, hij kan excommuniceren wie hij wil, ongeacht welk motief dan ook (181). Niet alleen de paus, ook de bisschoppen kunnen excommuniceren wie zij willen. Dit laat zien dat christenen geen enkele vrijheid kennen, ze leven onder een schrik-

bewind (182).

Om op de priesters terug te komen: ze bestonden niet in het oorspronkelijke christendom. Ook zij zijn pas later ontstaan. Als afgezanten van God worden zij als onfeilbaar beschouwd (183); zij preken altijd onder ingeving van de Heilige Geest (184); ze veranderen de godsdienst naar willekeur om ervan te kunnen profiteren (185). Ze verkrachten vrouwen of misbruiken hen (186); Ze verkochten de hemel en leidden een weelderig leven dank zij deze handel (187).

Met Luther's hervorming had men een verbetering kunnen verwachten, maar het mocht zo niet zijn. Alleen de kerk is hervormd, geenszins het christendom. Want geen van de geloofspunten die achteraf door het christendom zijn binnengehaald, is veranderd zoals bijv. de leer over de drie-éénheid, Jezus Christus' sterven voor de mensheid, de kwestie van de Heilige Boeken, waaronder het oorspronkelijke evangelie van Jezus Christus zou moeten zijn. Luther's hervorming is volledig mislukt (188). Luther mag dan een nieuwe godsdienst hebben gesticht, hij heeft de fouten zoals de drie-éénheid enz. er niet uit gehaald. Hij heeft nog erger gehandeld dan de katholieken (189).

In het algemeen kan men zeggen dat de christenen het idee van waarheid en trouw niet kennen. In de loop van de geschiedenis zijn veel mensen gestorven uit trouw aan hun overtuigingen, "maar dit is nooit het geval geweest bij christenen"; ze loochenen alles, vandaar dat er zoveel bijgeloof is geïnfilteerd in het christendom (190).

De vrouwenkloosters zijn broednesten van immorele activiteiten, sexueel wangedrag, prostitutie en losbandigheid. Daarbij komt nog kindermoord (191). En diegenen, die men missionarissen noemt, proberen vooral moslims van hun godsdienst te verwijderen, door het zaaien van tweedracht (192). Maar al deze pogingen van missionarissen evenals de oorlogen gevoerd tegen de niet-christenen, zijn zonder resultaat gebleven. Daarom nemen de christenen op de dag van vandaag hun toevlucht tot nieuwe methoden zoals het "cultureel imperialisme" of de brug over de Bosporus (193).

B De plaats van de vrouw in het christendom

Op het concilie van Macon (Frankrijk) in de 5e eeuw heeft men besloten dat alle vrouwen - Maria uitgezonderd - voorbestemd zijn voor de hel (199). In 586, tijdens een ander congres, besloten de Fransen dat de vrouw geschapen is om de man te dienen Zo is het nog steeds vandaag (200). Trouwens, bij de christenen kan de man zijn vrouw verkopen, als handelswaar (201).

Het evangelie en het prille christendom kennen geen monogamie: Paulus heeft dit ingevoerd en in werkelijkheid heeft het huwelijk met één vrouw zich pas in de 16e eeuw verbreid (202). Overigens is monogamie een slechte zaak. Aangezien er meer vrouwen zijn dan mannen raken veel vrouwen door monogamie verstoet van de vreugden van het huwelijk. Dit veroorzaakt weer psychologische belasting (203). In het evan-

gelie wordt overspel niet gestraft (204).

De christenen beweren trouwens dat geen enkele vrouw - Maria uitgezonderd - in de hemel komt. Volgens een verdeelregeling zal de helft van alle "christelijke schoonheden" de duivel toebehoren (206). De christenen daarentegen aanbidden vele godinnen: hun goden zijn nog talrijker dan die van de heidenen (207).

VII Een beetje "geschiedenis"

Hierboven is Paulus meerdere malen genoemd. Na de persoon van Jezus treedt hij het meest op de voorgrond. Zelfs auteurs die niets bijzonders vertellen over zijn leven of persoonlijkheid maken bemerkingen bij zijn invloed op het christendom (211). Velen beschuldigen hem ervan de godsdienst van Jezus Christus vervalst te hebben door er elementen in te brengen, die uit Egypte, de Griekse hellenistische filosofie, uit Iran, Rome, India en van elders komen. Dit alles heeft hij niet zo maar toevallig gedaan of zonder het te weten. Integendeel, hij deed het expres en met opzet.

Te Tarsus geboren, heeft hij in Alexandrië gestudeerd. Daar heeft hij de invloed ondergaan van het Mithracisme, terwijl hij tevens kennis maakte met de Alexandrijnse hellenistische filosofie. In Judea aangekomen, vervolgt hij met geweld de christenen. Zijn diepste verlangen was om deze nieuwe godsdienst te vernietigen. Hij probeert dit eerst gewelddadig te doen, door een bloedige vervolging. Maar toen hij zag dat dit geen resultaat boekte, veranderde hij van tactiek en nam hij zijn toevlucht tot een list: hij doet alsof hij zich tot het christendom bekeert, maar deze bekering is louter leugen (212). Aangezien hij nu een van de belangrijkste figuren van het christendom is geworden, kan hij dankzij zijn positie nieuwe doctrines in het christendom invoeren en andere geloofspunten verwijderen.

Zo heeft hij van Philo en het Hellenisme het idee van het Woord (Logos) overgenomen, van Egypte de drie-éénheid Serapis-Horus-Isis, waarvan hij de christelijke drie-éénheid heeft afgeleid, aldus het veel-godendom introducerend. Ook heeft hij elementen uit het Hindoeïsme en Boeddhisme gehaald (214). De rituele afwassing en reinheidsriten van de joden heeft hij afgeschaft en daardoor tevens "het meest normale recht van ieder mens" nl. dat om zich te wassen; van toen af wasten de christenen zich niet meer. Daardoor heeft Paulus hen van de maatschappij verwijderd, ze raakten geïsoleerd, oefenden geen invloed meer uit op anderen en kenden dan ook geen bekeringen meer. In de middeleeuwen dachten christenen dat zich wassen zonde was (215). Door de besnijdenis af te schaffen, heeft Paulus de christenen van het uitverkoren volk uitgesloten, zonder te spreken van de slechte gevolgen voor de gezondheid (216).

De evangelies zijn geschreven na de brieven van Paulus; door zijn invloed (217) zijn er dus "verhalen, niet gebaseerd op de werkelijkheid", ingeslopen. Bijna alle chris-

telijke bronnen gaan terug tot Paulus of zijn omgeving, de rest is vernietigd (218). De evangelisten waren op de hoogte dat Paulus een complot smeedde tegen het christendom. Ze hebben dit echter nooit openlijk gezegd; Lucas zinspeelt erop met de woorden: "Niets is verborgen dat niet op zekere dag bekend zal worden" (219).

Paulus is dus de ware stichter van het christendom. Om in de gunst te komen bij de joden, heeft hij joodse elementen aangedragen. Om de Grieken terwille te zijn, heeft hij onderdelen van de neo-platonische filosofie ingevoerd, speciaal het idee van de "Logos", wat "Zoon van God of Geest van God, Heilige Geest" betekent (220). Hij heeft het christendom na Jezus Christus uitgevonden (221). Zijn invloed is ook te ontdekken bij de kerkvaders en de concilies. De discussie tussen katholieken en orthodoxen over het ontstaan van de Heilige Geest komt ook van hem (222).

Paulus was dus een spion (223). Voor de schijn is hij christen geworden om het christendom beter te kunnen saboteren. De christenen konden zijn invloed niet weerstaan omdat de ware evangelies niet meer bestonden. Ze hadden geen geloofsbelijdenis meer (224). Het christendom van Paulus is opgetrokken op de ruïnes van Jezus Christus' godsdienst (225). Paulus was een ontwikkeld iemand. Hij heeft het grootste aandeel gehad in de verbreiding van het christendom (226), maar welk christendom en wat was zijn bedoeling? Het was een soort christendom dat hij had uitgevonden. Zijn bedoeling was het christendom in Rome te lanceren en zo het Romeinse Rijk te gronde te richten van binnen uit. Zo wilde hij zich wreken op de Romeinen, die het joodse vaderland hadden bezet (227). Kortom, Paulus was een joodse spion, wiens enige doel het was de ware godsdienst van Jezus Christus de grond in te boren (228).

Als aanhangsel heb ik enige historische "nieuwttjes" genoteerd, zonder logische of chronologische volgorde: Jozef van Arimatea heeft het christendom in Engeland ingevoerd (229). Christenen beschouwen geiten als vervloekte dieren (230). Alle christenen, van welke denominatie ook, zijn afgodendienaars (231). Zij hebben meer afgoden dan de heidenen (232). Christenen kunnen niet tot beschaving geraken, want wat zij geloven is fout (233). God is de vertegenwoordiger van Jahweh of van Jehova (234). Beelden zijn een vorm van afgoderij Deze is ontstaan tijdens het concilie van Nicea om christendom en heidendom met elkaar te verzoenen (235). Tijdens de eerste eeuwen waren de christenen bloot gesteld aan veel vervolgingen, die de volgende noodlottige gevolgen hebben gehad: A) De evangelieën zijn onbetrouwbaar

B) het christendom kent afgoderij

C) het neo-platonisme heeft het christendom aangestoken (236) enz.

VIII Conclusie

Na deze presentatie van het christendom gelezen te hebben, is de eerste spontane

reactie: hoe is het mogelijk dat in de laatste 25 jaar van de 20e eeuw er nog zulke grove vergissingen op papier gezet kunnen worden, vooral als dit gebeurt door professoren van een faculteit of in handboeken, uitgegeven met aanbevelingen van het Ministerie van Onderwijs of van Het Presidium van Godsdienstzaken. En toch is het zo: iedere zin of elk zinsdeel is gehaald uit boeken, waarnaar in de bibliografie wordt verwezen. Het grote aantal verwijzingen laat zien van welke auteurs de citaten komen. Daarom ook is de bibliografie zo uitgebreid: wij hebben ons niet willen baseren op uitspraken van slechts een paar schrijvers. Een tweede constatering dringt zich op een algemeen gebrek aan objectiviteit. Dit is te verklaren - echter niet goed te praten - als het gaat om schrijvers die aan polemieken doen. Om beter de superioriteit van de islam te laten uitkomen, halen ze de andere godsdiensten naar beneden of maken ze deze belachelijk. Reeds vanaf de eerste start vervalst men het geloof van de ander, om gemakkelijker te "bewijzen" dat het "vals" is (237). Een dergelijke houding is minder goed te begrijpen als het gaat om diegenen, die bezig zijn met godsdienstgeschiedenis op wetenschappelijke basis. Hier gelden als grondbeginselen de strikste objectiviteit en het uitschakelen van elk vooroordeel. Maar zelfs in boeken die zich "godsdienstgeschiedenis" noemen, is het gebrek aan objectiviteit zeer duidelijk en is de wens om apologetisch of zelfs polemisch bezig te zijn aanwezig ook al beweert men in het voorwoord het tegendeel (238). De stijl van veel van deze boeken en brochures geeft al onmiskenbare aanwijzingen over de bedoeling van deze auteurs. De stijl hebben we hier niet kunnen weergeven, want dan zouden we de citaten veel langer hebben moeten maken. Dikwijls gaat het om categorische absolute beweringen, zonder enige poging tot bewijs of zonder de minste behoefte aan waarschijnlijkheid. Zo geeft men de indruk dat niet-moslims zo maar van alles in het wilde weg geloven, geen enkel idee van logica of van natuurwetenschappen hebben. Dikwijls is de stijl spottend en ironisch. Dergelijke bladzijden zijn hier samengevat in één enkele zin (239). Diegenen, die neutraal en objectief willen zijn, nemen niet de moeite om de bronnen te raadplegen. Zij kopiëren slechts beweringen van vroegere auteurs en pamflet-schrijvers, of aanvaarden de eerste de beste westelijke schrijver als vertegenwoordiger van de christelijke leer (240). Vele anderen zijn het slachtoffer van rationalistische of "filosofische" vooroordelen zoals: iedere godsdienst is óf een utilitaire godsdienst die eigenbelang nastreeft óf is het resultaat van een geestelijke stoornis (C.Sena). Dit alles is het resultaat van een positivistische mentaliteit uit het westen geïmporteerd, die zich al enige tijd en in steeds grotere mate verspreidt. Men kan niet ontkomen aan de vraag: denkt de Turk uit de straat zó over het christendom en de christen? Neen, zeer zeker niet; want het christendom laat "de man uit de straat" volledig koud. Mocht echter iemand, uit nieuwsgierigheid, iets te weten willen komen over deze godsdienst, dan heeft hij niets anders als "deze documentatie" tot zijn beschikking. Hier komt nog bij dat

studenten van Lycea die een imam-predikeropleiding volgen en theologiestudenten de godsdienstgeschiedenis bestuderen in deze handboeken, die dan nog van "commentaar" worden voorzien door de onderwijsgeevenden. Na zo'n studie zijn ze overtuigd het christendom te kennen, terwijl ze er in feite slechts een karikatuur van kennen. Maar deze "kennis" geeft een zekere voldoening, zelfs een overtuigd superioriteitsgevoel: zij denken dat zij alles weten. Zo wordt vanzelfsprekend elke vorm van nieuwsgierigheid de kop ingedrukt. Wat heeft het voor zin nog iets te weten willen komen over zo'n onlogische en onjuiste godsdienst? Het gevolg hiervan is weer dat deze foutieve opvattingen zo overgaan van geslacht op geslacht. Men kan zich zelfs afvragen of dat niet de bedoeling is van sommige auteurs.

Ankara, 23-2-1984

Xavier Jacob

Noten

1. Zehre, p. 23
2. Zehre, p. 65
3. Kazıcı, p. 17, 42, 47
4. Kahraman, p. 214-224
5. Kahraman, p. 215-228, s.a. Pilavoğlu, p. 118
6. Een voorbeeld van deze methode is zeer zeker het boek van S. Şahin: 'Fener Patrikhanesi ve Türkiye', Istanbul 1980, 280 p.
7. Dit hebben verschillende Imams - bijv. de Imam aan de moskee van München - en professoren in de theologie mij zo uitgelegd
8. Kazıcı, p. 55
9. Evrin, II, 33, s. Koran 5, 48-49
10. Zehre, p. 72
11. Danişmend, p. 6; Koçyiğit, Orta p. 3, 57; Kazıcı, p. 13, 26-30; Beğen, Lise IV-V, p. 11-12; Eraydın, Orta II, p. 16; Kahraman, p. 222; Koçyiğit, Orta I, p. 8, 67-68; Şener, Orta I, p. 4; Ogan, p. 18-19, etc.
12. Kazıcı, p. 28, 82, 84
13. Hocaoğlu, Lise I-II, p. 27; Kahraman, p. 222-223
14. Kahraman, p. 220; Kazıcı, p. 15, 18-14
15. Yavuz, p. 259
16. -17. Kazıcı, p. 22; Het Romeinse rijk werd onder Diocletianus (290-300) gesplitst in het Oostromeinse en het Westromeinse rijk. Constantinopel werd in 330 gesticht.
18. Kahraman, p. 221; Kazıcı, p. 27-28
19. Şener, Orta I, p. 4
20. Hamidullah, p. 54
21. Zehre, p. 72
22. A. Aydın, p. 433
23. Koçyiğit, Orta I, p. 4
24. Belviranlı, p. 135
25. Kazıcı, p. 35-36
26. Kahraman, p. 220; Eraydın, Orta II, p. 16; Danişmend, p. 6; etc.
27. Kahraman, p. 190-193. Er moet aan herinnerd worden, dat volgens Kahraman blz. 228 Paulus in 67 de marteldood stierf en Marcion pas leefde van 84 tot 160.
28. Zehre, p. 57-58, beroept zich op het werk Izhar ül Hak van Rahmetullah.
29. Zehre, p. 262
30. Kazıcı, p. 25
31. Koçyiğit, Orta I, p. 8
32. Zehre, p. 70
33. Cankat, Lise I-II, p. 16
34. Danişmend, p. 6
35. Köksal, p. 23
36. Olgun, Lise I-II, p. 10
37. Kahraman, p. 189; Kazıcı, p. 12-13, 16, 17, 85
38. Pilavoğlu, p. 116
39. Eraydın, Orta I, p. 16
40. Ogan, p. 18; A. Aydın, p. 437
41. Bağk, p. 17, 22
42. Çakır, p. 28
43. Şener, Orta I, p. 4, etc.
44. Zehre, p. 70-71
45. Koçyiğit, Orta I, p. 8
46. Köksal, p. 23; Şener, Orta I, p. 4; Kazıcı, p. 86; Beğen, Lise IV-V, p. 11-12

47. Kazıcı, p. 86
 48. Kazıcı, p. 88
 49. Eraydın, Orta II, p. 16, Kazıcı, p. 85
 50. A.Aydın, p. 437
 51. Zehre, p. 64
 52. Şeybe, p. 78
 53. Kahraman, p. 195
 54. Kazıcı, p. 87
 55. A.Aydın, p. 437
 56. Kazıcı, p. 87: wat betreft het aanzien van de Romeinse keizers zie het artikel "Inciil" (evangelie) uit de "Vocabulaire d'Histoire des Religions": Het evangelie is het aan Jezus geopenbaarde boek: het werd op verlangen van de keizer, nadat hij christen geworden was, 300 jaar na de dood van Jezus geschreven. Helaas werd de originele tekst vervalst, in het Arabisch noemt men het "Nieuw Testament" "Nieuw Verbond" Güneş 23.6.1983. Wat betreft de beschuldiging, vooroordelen of eer zoeken blz. 0.138
 57. Belviranlı, p. 135; Kazıcı, p. 16, 87; Koçyiğit, Orta I, p. 67-68; A.Aydın, p. 437
 58. Zehre, p. 71
 59. Kazıcı, p. 87; Kazancı, p. 30-31
 60. Köksal, p. 23
 61. Baytar, p. 12
 62. Koçyiğit, Orta I, p. 67-68; Olgun, Lise IV-V, p. 11-12; Köksal, p. 23-24
 63. Kazancı, p. 30-31
 64. Beğen, Lise IV-V, p. 11-12
 65. Kahraman, p. 222
 66. A.Aydın, p. 432-438
 67. Kazıcı, p. 108, Er wordt niet gezegd, welke Paus dit zegd heeft en ook niet in welk dokument.
 68. Kazıcı, p. 11-12; 41-42
 69. A.Aydın, p. 432-433, 437
 70. Kazıcı, p. 134
 71. Yavuz, p. 259
 72. Iplamacıoğlu, p. 181
 73. Ayas, Lise I, p. 45
 74. Kazıcı, p. 57
 75. Kazıcı? P. #? Ayas, Lise I, p. 45
 76. Kazıcı, p. 38, 48
 77. Evrin, II, p. 974-981; Ayas, Lise I, p. 45; Köksal, p. 17-18
 78. Sena, p. 175; Kazıcı, p. 49
 79. p. onder Kap. 4 over de drie-eenheid
 80. Yavuz, p. 248
 81. Yavuz, p. 248-252
 82. Şener, Orta I, p. 4
 83. Çankat, Lise I-II, p. 16-17; maar p. 18: onder het hoofdstuk "drie-eenheid" vindt hij het verschijnsel ook bij andere godsdiensten.
 84. Ayas, Lise I, p. 45; Çankat, Lise I-II, p. 15-16; Şener, Orta I, p. 4
 85. Yavuz, p. 249
 86. Kazıcı, p. 49. De "Encyclopédie d'Histoire des Religions" brengt het in elke paragraaf in praktijk, zonder er echter een principe van te maken. Zo leest men voortdurend de formules: men zegt, dat....; het schijnt dat....; volgens sommigen....; volgens de overlevering is het zo, dat... Yavuz
 87. Masdusi, p. 170
 88. Yavuz, p. 246-250, s.o. 86
 89. Hocaoğlu, Lise I-II, p. 27
 90. Çankat, Lise I-II, p. 15-16; Ayas, Lise I, p. 46-47; Maar heel weinig schrijvers voegen hier aan toe, dat het om onjuiste (valse) overleveringen gaat
 91. Ayas, Lise I, p. 46-47
 92. Kazıcı, p. 49
 93. Kazıcı, p. 79-80, 99, Abdül Ehad, p. 59-60 (Oorsprong: de gelijkenis van de tien maagden, waarvan de vijf wijze tot het bruiloftsfeest worden toegelaten)
 94. Abdül Ehad, p. 59-61; Kazıcı, p. 80-82
 95. Kazıcı, p. 107
 96. Kazıcı, p. 63
 98. Korunan, p. 31
 99. Küvel, p. 80
 100. Kazıcı, p. 63
 101. Kazıcı, p. 64-65
 102. Hamidullah, p. 51; Kazıcı, p. 48, 63
 103. Köksal, p. 21, 27
 104. Belviranlı, p. 136
 105. Kazıcı, p. 47
 106. Kahraman, p. 208
 107. Iplamacıoğlu, p. 187
 108. Çakır, S. 31; Pilavoğlu, p. 79, etc.
 109. Beğen, p. 12. Enkele schrijvers identificeren Jezus Christus met de Heilige Geest. Volgens het evangelie is Jezus een goddelijke Geest, daarom is er in het evangelie dikwijls sprake van Heilige Geest, als er van Jezus sprake is. Yavuz p. 258
 110. Hocaoğlu, Lise I-II, p. 26
 111. Kahraman, p. 207
 112. Şener, Orta I, p. 4
 113. Küvel, p. 80
 114. Olgun, Lise I-II, p. 11. Eén maal werd de drie-eenheid geschetst, bestaande uit God, Maria en de Paus.
 115. Abdül Ehad, p. 71, 78-79
 116. Masdusi, p. 170; Çankat, Lise I-II, p. 16
 117. Yavuz, p. 271-272
 118. Koçyiğit, Orta III, p. 57; Kahraman, p. 195; Belviranlı, p. 136; Olgun, Lise I-II, p. 10
 119. Şener, Orta I, p. 4; Hancerlioğlu, p. 628
 120. Dini Bilgiler, p. 21. Hüseyin Atay: Kurana göre İslamin İemel Kuralı.
 121. Koçyiğit, Orta p. 67; Zehre, p. 198-205; Hocaoğlu, Lise I-II, p. 26; Cumalıoğlu, p. 51
 122. Korunan, p. 31; Kazıcı, p. 45-40; Hocaoğlu, Lise I-II, p. 26
 123. Pilavoğlu, p. 117; Zehre, p. 65; Kazıcı, p. 44; Hocaoğlu, Lise I-II, p. 26; Çankat, Lise I-II, p. 18
 124. Kazıcı, p. 46
 125. Koçyiğit, Orta III, p. 57
 126. Kazıcı, p. 36-37
 127. Abdül Ehad, p. 71
 128. A.Aydın, p. 436
 129. Pilavoğlu, p. 117; Kazıcı, p. 44, 46-56; Kahraman, p. 187
 130. Kazıcı, p. 51; Çankat, Lise I-II, p. 18; Evrin II, p. 982
 131. Zehre, S. 60-67; Başak, p. 21; Kahraman, p. 226
 132. Kazıcı, p. 44
 133. Kahraman, p. 226; Sena, p. 175

- 134. Başak, p. 21
- 135. Hocaoğlu, Lise I-II, p. 26
- 136. Kazıcı, p. 51; zie ook het artikel over de Pausacoliën.
- 137. Kahraman, p. 195; zie ook het artikel over de evangelien.
- 138. Zehre, p. 262-264
- 139. Kazıcı, p. 87
- 140. Ayas, Lise I, p. 49; "sacrament" is in de islam onbekend.
- 141. Cankat, Lise I-II, p. 17
- 142. Zehre, p. 46
- 143. Kazıcı, p. 62-68
- 144. Yavuz, p. 269-270
- 145. Kazıcı, p. 63-64
- 146. Kazıcı, p. 68-69; zie ook het hoofdstuk over Jezus Christus
- 147. Cankat, Lise I-II, p. 17
- 148. Ayas, Lise I, p. 50
- 149. Belviranlı, p. 139
- 150. Kazıcı, p. 50
- 151. Ayas, Lise I, p. 50
- 152. Cankat, Lise I-II, p. 17-18
- 153. Kazıcı, p. 76-77; Er moet opgemerkt worden, dat Johannes bij de avondmaalscène niet over de instelling van de eucharisti (het Heilig Avondmaal) spreekt.
- 154. Kazıcı, p. 68, 70
- 155. Kazıcı, p. 60, 79
- 156. Kahraman, p. 208
- 157. Ayas, Lise I, p. 50
- 158. Kazıcı, p. 70-71
- 159. Kazıcı, p. 73
- 160. Kazıcı, p. 71-73
- 161. Kazıcı, p. 76
- 162. Kahraman, p. 211
- 163. Kazıcı, p. 17, 29, 68-69, 71, 76, 95
- 164. Köksal, p. 5, en alle andere schrijvers
- 165. Sadık, p. 3; Koçyiğit, Orta III, p. 56; Kahraman, p. 207; Kazıcı, p. 93; Ayas, Lise I, p. 45
- 166. Koçyiğit, Orta II, p. 56
- 167. Kazıcı, p. 93; Sadık, p. 3
- 168. Sadık, p. 3
- 169. Kazıcı, p. 54-55
- 170. Belviranlı, p. 136
- 171. Kazıcı, p. 12
- 172. Ahmet Cevdet Pasch (1822-1895), volgens Tercüman van 15-3-1983
- 173. Kazıcı, p. 111; Hocaoğlu, Lise I-II, p. 26-27
- 174. Cankat, Lise I-III, p. 17
- 175. Kazıcı, p. 112
- 176. Sena, p. 175-176
- 177. Evrin, II, p. 698; s. Openb. 13, 18
- 178. Aydın, Lise III, p. 63
- 179. Kahraman, p. 210; Kazıcı, p. 113
- 180. Kazıcı, p. 107-108
- 181. Kazıcı, p. 31
- 182. Cumalioglu, p. 205
- 183. Kazıcı, p. 108
- 184. Kazıcı, p. 147
- 185. Kazıcı, p. 106-107
- 186. Kazıcı, p. 112
- 187. Cankat, Lise I-II, p. 17
- 188. Kahraman, p. 213
- 189. Başak, p. 18
- 190. Kazıcı, p. 110
- 191. Kazıcı, p. 100, 103-104, 112
- 192. Köksal, p. 5. Het thema "missie" ("zending") wordt dikwijls genoemd en in het algemeen heftig gekritiseerd; hier heeft het zeer zeker geen betrekking op de christelijke geloofs-
waarden.
- 194. Hocaoğlu, Lise I-II, p. 30-31
- 195. Zie ook het hoofdstuk over de drie-eenheid
- 196. Kazıcı, p. 29-30
- 197. Kazıcı, p. 121; zie Lucas 10,41 en Matth. 6, 33
- 198. Kazıcı, p. 106, 117; Ogan, p. 9
- 199. Kazıcı, p. 95
- 200. Kazıcı, p. 95
- 201. Kazıcı, p. 95
- 202. Kazıcı, p. 27
- 203. Kazıcı, p. 97
- 204. Kazıcı, p. 104
- 205. Kazıcı, p. 8
- 206. Kazıcı, p. 82; Abdül Ehad, p. 61
- 207. Abdül Ehad, p. 79
- 208. Cankat, Lise I-II, p. 17
- 209. Hocaoğlu, Lise I-II, p. 27
- 210. Kahraman, p. 201; Hoewel het voor het christendom een "belangrijk onderwerp" is, gaan de schrijvers, die het christendom behandelen, er nauwelijks op in.
- 211. B.v. Ayas, Lise I, p. 45
- 212. Kazıcı, p. 42; Kahraman, p. 185
- 213. Kazıcı, passim
- 214. Şeybe, p. 68-72
- 215. Kazıcı, p. 44, 100-101
- 216. Kazıcı, p. 45, Kahraman, p. 187
- 217. Kazıcı, p. 45
- 218. Kahraman, p. 187
- 219. Kazıcı, p. 45
- 220. Kahraman, p. 186-187
- 221. Kazıcı, p. 76
- 222. Ayas, Lise I, p. 45
- 223. Kazıcı, p. 46, 85; Kahraman, p. 187
- 224. Kahraman, p. 187-188; Şeybe, p. 68
- 225. Kahraman, p. 188
- 226. Ayaz, Lise I, p. 45. Het hier getekende beeld laat Paulus zien als een ontwikkeld man, die heel goed thuis is in de godsdienstgeschiedenis.
- 227. Kazıcı, p. 43
- 228. Kazıcı, p. 46, 85; Kahraman, p. 187; Şeybe. p. 68
- 229. Taplamacıoğlu, p. 189
- 230. Kazıcı, p. 68-69; zie ook: Matth. 25, 31, v.v.
- 231. Kazıcı, p. 60
- 232. Abdül Ehad, p. 79
- 233. Baytar, p. 21
- 234. Hancerlioğlu, p. 403
- 235. Kazıcı, p. 56-57
- 236. Zehre, p. 57-60
- 237. Abdül Ehad, Kazıcı, Kahraman, Zehre, Ümer zijn voorvechters van deze methode.
- 238. Vooral bij Kazıcı.
- 239. Deze stijl vindt men vooral bij de uiteenzetting van de moraal, de eredienst en van de geschiedenis van het christendom. Daar ik me tot de dogmatiek beperk, worden ze hier niet behandeld. s.o. 149, 100, 101, 94

240. De enkele bibliografieën zijn daarvoor belangrijk. Renan, Chouhrouh en Voltaire worden bijvoorbeeld als autoriteiten voor het christelijk geloof aangehaald of geaccepteerd.

LITERATUUR

Enige van de aangehaalde boeken en brochures werden of door het "bureau voor godsdienstige aangelegenheden" (DIB), de hoogste islamitische instantie in Turkije, uitgegeven, of door het ministerie van opvoeding (MEB) resp. met de speciaal vermelde goedkeuring daarvan. Vooral de boeken voor het godsdienst-onderwijs voor het gymnasium (lise) en de middenschool (is be-doeld: middelbare school?) (orta) worden in zeer veel gevallen gebruikt en dragen een officieus karakter.

Anderen boeken werden door professoren aan een universiteit of door leraren van de Imam-Hatip-scholen geschreven en krijgen zo hun waardering, waarom bij deze publicaties de functie van de auteur wordt vermeld.

Er bestaan ongeveer 30 qua inhoud min of meer identieke leerboeken voor het godsdienstonderwijs voor de bovenbouw, waarvan hier slechts enkele als voorbeeld genoemd zijn. Apologetische publicaties werden niet opgenomen, daar ze de christelijke leer niet expliciet uiteenzetten. Alle geciteerde boeken zijn in het Turks, daarom is telkens de vertaling tussen haakjes toegevoegd.

1. Abdül Ehad = Abdül Ehad Davud: "İslamiyetin Zafarı", İstanbul, 1975; De schrijver is een vroegere protestantse zendeling, die zich tot de Islam bekeerd heeft. De eerste uitgave verscheen in Arabisch schrift - de christelijke geheimen: "Esrar-ı İseviya", 1966. (De overwinning van de islam)
2. Aksek = A. Hamdi Akseki: "İslam Dini" (De islamitische godsdienst), ANKARA, 1970, 22.dr. 324 pp., De schrijver was van 1946-1951 president van de DIB.
3. Ates = Prof. Süleyman Ates: "Yeni İslam İlmihali" (Nieuwe verhandeling over de islamitische godsdienst), Ankara 1973, 678 pp., vroegere professor aan de theologische faculteit in Ankara. Van juli 1976 tot januari 1978 president van de DIB.
4. Ayas, Lise I = M. Rami Ayas - Günay Tümer: "Lise ve Dengi Okullar için Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi, I. Ankara, 1982, 142 pp. (Religieuze cultuur- en moraal-leer voor het gymnasium en de gelijkwaardige scholen, MEB.
5. Aydın, Lise 3 = Dr. Mehmet Aydın: "Lise ve Dengi Okullar için Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, 3" (Religieuze cultuur- en moraal-leer voor het gymnasium en de gelijkwaardige scholen) 3e klas. Ankara, 1982, 136 pp.
6. A. Aydın = Dr. Ali Aslan Aydın: "İslam İnançları ve felsefesi" (Het geloof en de filosofie in de islam) İstanbul, 1980, 6.dr. 492 pp.
7. Ayverdi = Samiha Ayverdi: "Misyonerlik karşısında İrkiye" (Turkije en de activiteiten van de zending) İstanbul, 1969, XXX-236 pp.
8. Başak = Kütükcü Hasan İhsan Başak: "Misyonerlere İhtar" (Maarschuwung voor zendelingen), Kastamonu, 1953, 32 pp. Baylan = Enver Baytan: "Hıristiyanlaşırma İşkilatına Cevap" (Antwoorden op de organisatie van de kerstening) İstanbul, 1964, 48 pp.
10. Beğen, Lise IV-V = İbrahim Beğen: "Türk Gençinin Din Dersleri I-V" (godsdienstonderwijs voor de jonge Turken, gymnasium klas 4 en 5), Ankara, 1968, 140 pp. MEB.
11. Belviranlı = Dr. Ali Kemâl Belviranlı: "İslam Prensipleri" (de principes van de islam), İstanbul, 19802, 256 pp. vertaald in het engels
12. Cankat, Lise I-II = Süheyla Cankat: "Din Bilgisi, Lise ve Bengi Okullar, I ve II" (Godsdienstonderwijs voor het gymnasium en de gelijkwaardige scholen, Ankara, 1973, 104 pp., MEB
13. Cilacı = Osman Cilacı: "Hıristiyanlık Propagandası ve Misyoner Faaliyetleri" (De christelijke propaganda en de activiteiten van de zending. De schrijver is professor aan de theologische faculteit van Konya.
14. Cumaloğlu = Dr. Fahri Cumaloğlu: "İman" (Het geloof), İstanbul, 1968, 260 pp.
15. Çakır = Musa Çakır: "Anadolumuz ASLA hıristiyan olmayacak" (Oms. Anatolie zal nooit christelijk zijn), İstanbul, 19682, 106 pp.
16. Danişmend = İsmail Hımi Danişmend: "Türklük ve Müslümanlık" (Turkisme en islam), İstanbul, 1959, 220 pp.
17. Dini Bilgiler = "Din Bilgiler Kılavuzu" (Gids voor de religieuze wetenschappen), Ankara, 1972, 68 pp. DIB
18. Dittes = James Dittes "Hıristiyan Misyonu ve Türk İslam-İlmi" (De christelijke zending en de turkse islam), Ankara, 1959, 22 pp.
19. Eraydın, Orta II = Selçuk Eraydın - Yaşar Kandemir: "Din Bilgisi, Ortaokullar, II," (Godsdienstonderwijs voor de Middenschool II, voor de middelbare school?), İstanbul, 1974, 88 pp. DIB.
20. Evrin I = Sadeddin Evrin: "İslâmiyet Nazarında Hazreti İsa." (Jezus in de islam), Ankara, 1963, 55 pp. DIB.
21. Evrin II = Sadeddin Evrin: "Çağımızın Kur'an Bilgisi" (De wetenschap van de Koran in onze tijd), 2, Ankara, 1970-1973, 1.054 pp.
22. Göbkerk = Prof. Macit Göbkerk: "Felsefe Tarihi" (Geschiedenis van de filosofie), İstanbul, 1980, 4e dr., 490 pp. De schrijver is professor in de filosofie aan de universiteit van İstanbul
23. Hamidullah = Prof. Muhammed Hamidullah: "İslama Giriş" (Inleiding tot de islam, vertaald uit het engels), İstanbul, 1961, 200 pp.
24. Hançerlioğlu = Orhan Hançerlioğlu: "İnanç Sözlüğü (Woordenboek voor de wereldbeschouwingen, İstanbul, 1975, 860 pp.
25. Hilmi Ümer = Hilmi Ümer: "İsa Mes'elesi" (Het vraagstuk Jezus), İstanbul, 1931
26. Hıcaoğlu, Lise I-II = Mehmet Hıcaoğlu: "Din Bilgisi, Lise I ve 2" (Godsdienstonderwijs voor het gymnasium, klas I en 2,) MEB, İstanbul, 1971, 243 pp.
27. Kahraman = Ahmet Kahraman: "Dinler Tarihi" (Geschiedenis van de godsdiensten.) De schrijver is professor aan de school voor imam - predikers in İstanbul; İstanbul, 19682, 252 pp. MEB.
28. Kazancı = İ. Kazancı - H. Algül - O. Çetin: "Kur'an Kursları için Dini Bilgiler Ders Kitabı" (Handboek voor

de godsdienstwetenschap voor de Korancursus), Ankara, 1982
6. dr., 231 pp.

29. Kazıcı = Ziya Kazıcı: "Kur'an-i Kerim ve Garp Kaynaklarına göre Hıristiyanlık" (Het christendom volgens de Koran en volgens westelijke bronnen), İstanbul, 1971, 220 pp. De schrijver is professor aan de school voor Imam predikers te İsparta.
30. Kirşehirlioğlu = E. Kirşehirlioğlu: "Türkiye'de Misyoner faaliyetleri" (De activiteiten van de zendingen in Turkije) İstanbul, 1973, 176 pp.
31. Koçyigit, Orta I = Talât Koçyigit - I. Cerrahoğlu - M. Uğur: "Din Bilgisi, Orta I." (Godsdienstonderwijs aan de middenscholen), Ankara, 1976, 88 pp. MEB.
32. Koçyigit, Orta III = I. Koçyigit - I. Cerrahoğlu - M. Uğur: "Din Bilgisi, Orta III". (Godsdienstonderwijs in de middenscholen, III), Ankara, 1976, 112 pp. MEB.
33. Korunan = Abdullah Korunan: "Hıristiyanlaşan Kızlara Açık Mektup" (Open brief aan de meisjes, die zich tot het christendom bekeren), İstanbul, 1945, 64 pp.
34. Köksal = M. Asım Köksal: "Hıristiyanlık Propagandaları münasehitiyle Açıklama" (Verklaring met betrekking tot de christelijke missie. In de nieuwe uitgave heeft het DIB de inleiding "Verklaring over de missionaire organisatie en de christelijke propaganda" toegevoegd. Ankara, 1982, 38 pp. Küyel = Mubahat Küyel: "Felsefeye Başlangıç" (Inleiding tot de filosofie), Ankara, 1976, 182 pp. MEB.
35. Masdusi = A. Abdullah Masusi: "Yaşayan Dünya Dinleri" (De actuele godsdiensten op de wereld.), İstanbul, 1981, 348 pp. Uit het engels vertaald (1958)
36. Milaslı = İsmail Hakkı Milaslı: "Hıristiyanlık ve Müslimanlık" (Christendom en Islam), İstanbul, 1935, 136 pp. In het eerste deel worden objectieve inlichtingen gegeven. Het tweede deel is een weerlegging.
38. Oğan = Raif Oğan: "Hıristiyan Broşürlerine Karşılık" (Antwoorden op christelijke brochures), İstanbul 1965, 36 pp.
39. Olgun, Lise I-II = İbrahim Olgun: "Lise için Din Dersleri, I ve II" (Geloofsonderwijs voor het gymnasium, I en II). Ankara, 1956, 30 pp. MEB
40. Ömer = Ali Ömer: "Hıristiyanlığı terk edişimin ve İslâmîyeti kabul edşimin sebepleri" (De motieven, waarom ik het christendom heb laten varen en de islam heb aanvaard.) İstanbul, 1956, 30 pp. De schrijver was een voormalige protestantse zending in Turkije.
41. Pilavoğlu = Elhac Mehmed Kemal Pilavoğlu: "Mukayeseli Hak Dini ve Bâtil Dinler" (Een vergelijking van de ware godsdienst met de valse godsdiensten. Een vroegere leider van de İdjanıye-broederschap in Turkije.), İstanbul, 1969, 159 pp.
42. Schimmel = Dr. Annemarie Schimmel: "Dinler İlahine Giriş" (Inleiding tot de geschiedenis van de godsdiensten) Ankara, 1956, 256 pp.
43. Sena = Cemil Sena: "Tanrı Anlayışı" (Het godsbeeld), İstanbul 1978, 624 pp. Een studie over het godsbeeld in de verschillende filosofieën en godsdiensten.
44. Sadık = Muhammed Sadık: "Hıristiyanlık karşısında İslâmîyet" (Islam en christendom), Ankara, 1960, 40 pp.
45. Sener, Orta I = Abdülkadir Şener - Orhan Karmış: "Ortaokul I, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi" (Religieuze

cultuur- en moraal-leer voor de eerste klas van de middenschool), İstanbul, 1983, 102 pp. MEB

46. Şeybe = Prof. Abdülkadir Şeybe: "Çağdaş Dünya Dinleri" (De religies in de huidige wereld), İstanbul, 1983, 134 pp. Uit het arabisch. De schrijver is professor in de geschiedenis van de godsdiensten aan de theologische faculteit in Medina.
47. Taplamacioğlu = Prof. Dr Mehmet Taplamacioğlu: "Karşılaşırma Dinler İlahi"(vergelijkende godsdienstwetenschap), Ankara, 1966, XII-262 pp. De schrijver is professor in de geschiedenis van de godsdiensten aan de theologische faculteit in Ankara.
48. Yavuz = Hilmi Yavuz (ed.): "Dinler İlahi Ansiklopedisi" (Encyclopedie van de geschiedenis van de godsdiensten), İstanbul, 1976, 720 pp.
49. Zehre = Muhammed Ebu Zehre: "Hıristiyanlık üzerindeki Konferanslar" (Colleges over het christendom), İstanbul, 1978, 312 pp. Uit het arabisch.

Algemene wenken voor contactgroepen moslims christenen

- opletten voor overdreven verwachtingen en a priori-ideeën over de dialoog
- geloven in vriendschap en eraan werken
- nadenken over de vraag waarom je elkaar wilt ontmoeten. Hoe kan dit gebeuren? Wat zijn de grenzen en voorwaarden van de dialoog?
- Ieder moet een serieuze kennis hebben van zijn eigen godsdienst en van die van de ander. Een absoluut respekt opbrengen voor elkaar's riten en geloofsvertuigingen.
- werken aan een andere attitude. Hoe wordt onze houding t.o.v. elkaar bepaald door vooroordelen, verkeerde beeldvorming enz.?
- gezamenlijk een projekt aanpakken
- zich niet beperken tot verstandelijke, intellectuele studie maar samen bidden en samen nadenken over christelijke en moslim teksten.

God geve het je!

Op zekere dag, toen Nasreddin Hodja bezig was zijn dak te repareren, hoorde hij iemand aanbellen. "Wie is daar"? riep hij van boven. Een zware stem antwoordde: "Kun je even naar beneden komen"? De Hodja niet wetend met wie hij te doen had, kwam hals over kop naar beneden en deed open. Hij was stom verbaasd een bedelaar te ontdekken. "Een kleine bijdrage, a.u.b.". Nasreddin liep rood aan, maar beheerste zijn woede. "Kom maar mee". Op de nok van het dak aangekomen, keerde de Hodja zich om. "Moge God je een aalmoes geven". - "Als je me toch niets wilde geven, waarom heb je me dat beneden niet gezegd"? - "Waarom heb jij mij naar beneden laten komen om het mij daar te vragen"?

EEN BUNDELING VAN DE EERSTE 55 NUMMERS VAN BEGRIP:

Onder de naam "HET BESTE UIT BEGRIP" verscheen een bloemlezing van de eerste 55 nummers van BEGRIP, als bijdrage tot een betere verstandhouding tussen christenen en moslims. Het geheel beoogt vooral achtergrondinformatie over de islamitische leef- en denkwereld voor belangstellenden uit het onderwijs, de gezondheidszorg, de kindbescherming enz. Prijs f 15,50 incl. porto.

Te bestellen: Giro 4300211 t.n.v. Cura Migratorum - Begrip

Luybenstraat 17; 5211 BR 's-Hertogenbosch. Tel.: 073 - 145159.

REDACTIE VAN BEGRIP:

- P. Reesink : relatieopbouw moslims-christenen, in dienst van Cura Migratorum.
Eindredacteur. Luybenstraat 17; 5211 BR; DEN BOSCH. 073 - 145159.
- Drs.J.Slomp : predikant in algemene dienst van de gereformeerde kerken in Nederland om voorlichting te geven over de ontmoeting met moslims in onze samenleving. Dienstencentrum; P.B. 203; 3830 AE LEUSDEN.
- Mw.G.Speelman : functionaris voor de relaties christenen-moslims, vanuit de Ned. Hervormde Kerk. "Kerk en Wereld", Postbus 19; 3970 AA; DRIEBERGEN
Tel: 03438 - 12241.
- J.Th. Rijk : Secretaris van het R.K.Vreemdelingenpastoraat. Luybenstraat 17;
5211 BR; DEN BOSCH
- P. Backx : Pastor, Effenseweg 1; 4838 BA; BREDA. Tel: 076 - 132825.
- Buitenlandse Correspondente: Gerda Versteegden-Rouached, Comité Culturel. Mahdia,
Tunesië.
- Abonnementen en administratie: Luybenstraat 17; 5211 BR DEN BOSCH.